

Libor Winkler

předseda představenstva RSJ

Petr Kain
petr.kain@economia.cz

Vlastní byt si koupil teprve před sedmi lety a po Praze jezdí tramvají, protože nemá ani vlastní auto. Libor Winkler ani zdaleka nepůsobí jako jeden z nejbohatších Čechů. Předseda představenstva společnosti RSJ, která se zabývá algoritmickým obchodováním na burze, připomíná spíše roztržitého vědce. Dojem přitom není daleko od pravdy. Původní profesí zemědělský inženýr dlouhá léta studoval pohyb vody v přírodě a k akciím a kapitálovým trhům se dostal vlastně náhodou. Dnes spoluvlastní firmu, která je spojena hlavně s excentrickým miliardářem Karlem Janečkem a patří k největším světovým vysokorychlostním obchodníkům s deriváty, tedy investičními nástroji odvozenými od ceny akcií, ropy nebo třeba pšenice.

HN: RSJ je dnes už známá společnost, přesto jen málo lidí skutečně rozumí tomu, co vlastně děláte. Jak funguje váš byznys?

Dá se říct, že jsme nahradili postavičky zuřivě gestikulujících mužů ve vestičkách s pěti telefony v ruce, kteří dříve pobíhali po burzovních parketech. Fungujeme na burzách jako tvůrce trhu – naším úkolem je od prodejce nakoupit a zájemci prodat a žijeme přitom ze spreadu, tedy rozdílu mezi prodejní a nákupní cenou. Ten je v našem případě velmi malý, protože mezi tvůrci trhu je obrovská konkurence. Vysvětluji to na příkladu směnárny. Kdyby byla jediná, tak v ní nakoupíte eura za 30 korun a prodáte za dvacet. Protože jich je mnoho, rozdíl je desetníkovaný.

HN: Jak velká je tato marže u vašich obchodů?
U obchodu s nominální hodnotou milion eur je rozdíl

Libor Winkler (53)

Ostravský rodák pracoval po absolvování Vysoké školy zemědělské v Brně ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby. Na počátku devadesátých let ale vědu opustil a vedl výpočetní středisko Agrostavu Hustopeče. Zlom přišel v roce 1993, kdy jako jeden z prvních v Česku složil makléřské zkoušky a dostal licenci k obchodování s cennými papíry na pražské burze. Sedm let sbíral zkušenosti ve dvou menších firmách a od roku 2000 jako předseda představenstva řídí akciovou společnost RSJ, kterou spoluvlastní. Se svou ženou má tři děti.

BEZ RIZIKA TO NEJDE

PŘEDSTAVA, ŽE SPOLEČNOST RSJ VYDĚLÁVÁ DÍKY GENIÁLNÍM ALGORITMŮM MILIARDY BEZ RIZIKA, JE PODLE JEJÍHO PŘEDSEDY PŘEDSTAVENSTVA NESMYSLNÁ. „VŽDY KDYŽ MI VOLÁ ŠÉF NAŠICH OBCHODNÍKŮ, ZAČÍNÁ VĚTOU: JE TO DOBRÝ, NIC SE NEDĚJE,“ ŘÍKÁ LIBOR WINKLER.

pouhých dvanáct a půl eura.

HN: Jaký by na vás měla dopad daň z finančních transakcí, o jejímž zavedení se v EU už několik let uvažuje?
Byl by to konec tvůrců trhu, a tím pádem i RSJ v dnešní podobě. Podle aktuálního návrhu by se za derivátový obchod v hodnotě milionu eur platila daň 0,01 procenta, tedy sto eur. Marže 12,5 eura navíc nikdy nedosáhneme, takže je jasné, že by to nemohlo fungovat.

HN: Odpovídá název vysokofrekvenční obchodování skutečně tomu, že rozhodující je rychlost?

Naši výhodou není ani tak rychlost, jako spíše schopnost pracovat s velkým množstvím statistických dat. Na základě takových analýz jsme pak schopni určit, jaká cena kontraktu mezi prodávajícím a kupujícím je takzvané férová nebo správná.

Rychlost je tedy sice podstatná, ale my nechceme s ostatními závodit, protože to je strašně drahé. Neděláme tak třeba takzvané arbitráže, kdy obchodník využívá rozdílné ceny stejného produktu na různých trzích, a jak rychle to dokáže, je zcela rozhodující. Naše role je řeknout z 85 procent pasivní, zprostředkovatelská. Dáváme vlastně stranám možnost uzavřít obchod.

Lidé si často myslí, že algoritmický obchodník je jako orel létající nad krajinou, který když vidí kořist,

tak se snese a uloví ji. Je to ale úplně jinak, my jsme dole na zemi a všude kolem nás je strašná spousta rizik. Stává se, že když dojde k nějaké nečekané události, tak zavíráme se ztrátou. Samozřejmě máme velké zisky, ale máme i velké ztráty a platí, že ty největší ztráty jsou větší než největší zisky. Rozhodně není pravda, že jde o byznys, kde se bez rizika vydělávají velké peníze. Třeba v průběhu světové finanční krize jsme měli asi půl roku ztrátu.

HN: Ocitla se RSJ kvůli ztrátě někdy na hraně existence?

Zažili jsme jeden velmi těžký den. Bylo to v lednu 2008, kdy šéf americké centrální banky Ben Bernanke zcela nečekaně snížil základní úrokovou sazbu o 0,75 procentního bodu. Ke změně sazby navíc došlo zcela netradičně den před termínem, kdy banka standardně oznamuje jejich případné změny. Pátek předtím navíc Société Générale přišla na to, že jeden z jejich obchodníků Jérôme Kerviel prováděl obrovské množství riskantních finančních operací a začala je všechny uzavírat. Trh padal, nikdo tehdy ještě nevěděl proč a všude byl obrovský zmatek.

Obchodovali jsme tehdy úrokové deriváty na americký dluh a měli jsme pojistku právě proti riziku, že Fed sníží sazby před svým řádným zasedáním. Jenže

byla nastavena na maximální snížení jen o půl procentního bodu. Během jednoho dne jsme tak přišli o 85 procent našich peněz. Zcela otevřeně říkám, že kdyby tehdy Fed snížil sazby o trochu více, teď bychom tu nesešli.

HN: Znamená označení „algoritmický obchodník“, že vytvoříte počítačový program, který pak pracuje za vás?

To je samozřejmě mýtus. Neexistuje žádný geniální program nebo matematický algoritmus, podle kterého by šlo univerzálně obchodovat. Musíme ho v podstatě neustále nastavovat, kalibrovat, vylepšovat. Každé dva nebo tři měsíce ho proto zásadněji proměníme.

Člověk je tedy nepostradatelný, analytický tým musí neustále pracovat a neexistuje, aby obchodník odešel od obrazovky. Když si někdo potřebuje odskočit, musí požádat kolegu, který hlídá jiný kontrakt, aby ho na moment zastoupil. Stát se totiž může cokoliv.

HN: A jak reagujete, když něco nečekaného nastane?

To je případ, kdy skutečně rozhoduje rychlost. Když se stane něco opravdu nepředvídatelného, musíme co nejrychleji z trhu odejít. Jakmile se totiž cena kontraktu prudce změní, objeví se řada obchodníků, kteří nám

Foto: HN – Matěj Slávik

nasybou velké množství objednávek, a my můžeme skončit v obrovské ztrátě.

HN: Jak ale můžete odejít, když jako tvůrce trhu na něm povinně musíte být asi 90 procent času?

Chvála bohu fungujeme právě díky tomu, že deset procent času můžeme být mimo trh. V Bruselu se kdysi někteří úředníci snažili, abychom byli na trhu neustále. To by bylo nemyslitelné. Ale aby bylo jasno, nikdy z trhu neodejdeme na dlouho, maximálně na pár minut.

HN: Nehrozí RSJ něco podobného, jako když v roce 2012 přišel vysokorychlostní obchodník Knight Capital kvůli malé chybě v algoritmu takřka o půl miliardy dolarů?

Nikdy bych v sobě neměl takovou pýchu, abych řekl, že se to na sto procent nestane. Ale když vezmu v potaz rozsah našich obchodů, tak takové riziko nepovažuji za příliš velké. My obchodujeme pár derivátových kontraktů, oni obchodovali stovky akcií a měli pobočky po celém světě. Kdybychom někdy dorostli do velikosti Knight Capital, museli bychom hodně přidat na bezpečnostních opatřeních.

HN: Jak se vám spí při představě, že drobná chyba v algoritmu může firmu položit?

Já spím dobře, ale je pravda, že vždy, když mi volá šéf našich obchodníků, tak radši začíná větou: „Libore, je to dobrý, nic se neděje.“

HN: Uvažujete o tom, že byste kromě derivátů začali obchodovat více s akciemi či komoditami?

Chtěli bychom být aktivnější při obchodování s komoditami a zvažujeme, že bychom šli i do obchodování s měnami. V této oblasti už jsou ale velcí hráči, a tak se trochu bojíme, abychom nebyli za neználky.

HN: Vaše cesta do RSJ byla poměrně netradiční. Jak se vystudovaný zemědělský inženýr dostane od vědy k algoritmickému obchodování na finančních trzích?

Tím pojičkem je asi matematika a také programování. Na Vysoké škole zemědělské jsem psal diplomovou práci v oblasti šlechtění, hodně jsem při tom pracoval se statis-

tikou a matematikou. Po studiu jsem nemohl jít do výroby, třeba už jen kvůli tomu, že nemám řidičský průkaz. Vždycky jsem byl spíše vědec, i žena mi říká, abych radši neřídil, že ještě nabourám a zahubím naši rodinu.

Takže jsem skončil ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby v oddělení fyziologie rostlin, kde jsem se zabýval pohybem vody v přírodě. V té době začala éra počítačů a ukázalo se, že pracovat za komunismu v oblasti zemědělského výzkumu má své výhody. Měl jsem totiž v druhé půli 80. let k dispozici výpočetní techniku, kterou tehdy neměli ani v Akademii věd. Začal jsem tedy programovat.

HN: Proč jste vlastně vědeckou práci po revoluci opustil?

V roce 1993 jsem měl dvě děti, žádné silné ekonomické zázemí, a navíc v práci nebyly příliš dobré vztahy. Za komunismu jsem odmítl vstoupit do strany, takže jsem měl asi na dva roky pozastavený kariérní postup a vztahy s některými kolegy to dost pokazilo.

Tak jsem zcela změnil svůj život. Jako vedoucí výpočetního střediska jsem začínal ve stavební firmě, kde jsem se živil tím, že jsem naprogramoval třeba účetní systém celé společnosti. Další zásadní změna přišla, když vznikla pražská burza, byly vyhlášeny první makléřské zkoušky a já se spíš z hecu přihlásil. Jako jeden z mála jsem je nakonec udělal a stal se jedním z prvních asi čtrnácti makléřů v Praze. Sedm let jsem pak dělal v jedné malé makléřské firmě, pak jsem se seznámil s bratry Janečkovými, kteří měli malou firmičku RSJ a začali jsme spolupracovat.

HN: Byl jste jako makléř úspěšný?

Nechci se vychloubat, ale celý kapitál, který jsem vložil do RSJ, jsem vydělal na kapitálovém trhu. Hodně jsem věřil akciím ČEZ. Nikdy jsem přitom ale příliš neriskoval a snažil se investovat rozumně, protože jsem měl už tři děti. Přesto jsem byl úspěšný.

Vždycky ale říkám, že z poloviny je to zásluhou mé ženy. Kdyby na mě tlačila, že chce být na hypotéku a auto, tak nikdy nebudu tam, kde jsem dnes. A je pravda, že někdy do roku 2005 nebo 2006 jsem se pohybo-

val na hraně. Kdyby naše podnikání nevyšlo, tak jsem v podstatě o všechno přišel. První byt jsem si koupil na hypotéku až asi v roce 2007. Opravdu dařit se nám v RSJ začalo až někdy v roce 2009.

HN: Byt jste si koupil před sedmi lety, auto nemáte, přitom se vaše jmění prý pohybuje kolem miliardy korun. Za co tedy utrácíte peníze?

Bude to někde na té úrovni, ani sám nevím. Peníze ale neutracím, koupě nějakého luxusního zboží mě neláká. To není nějaká morální výsada, někoho baví utrácet, což je v pořádku. Já ale takový nejsem, vnitřně mi to nic nedává. Rád si koupím dobré víno, ale i v tomhle případě je pro mě důležité poměřovat cenu a výkon. Nepotřebuji lahev vína za deset tisíc korun.

Radši peníze investuji. Většinu majetku jsem investoval, takže když se něco nepovede, můžu mít rázem o dost méně.

HN: Dost peněz dáváte nejen na podporu vědy, ale také umění. Jak jste se k tomu dostal?

Umění bylo vždy pevnou součástí mého života. Já i moje žena jsme hodně četli, chodíme do divadel a do galerií. Tak mě napadlo, že by se moje záliba mohla přetavit v investici. Proto jsme s dalšími lidmi založili fond Pro Arte, jehož prostřednictvím obrazy nakupujeme a zároveň je nemusíme mít doma a bát se, že nás někdo vykrade. Navíc se o ně můžeme podělit s veřejností, do dvou let bychom chtěli otevřít i vlastní galerii.

HN: Myslíte, že vám vaše vědecká kariéra nějak pomohla v byznysu?

Así ano. Řada zaměstnanců RSJ jsou ve své podstatě vědci nebo k tomu mají blízko. Myslím, že moje práce ve výzkumném ústavu mě naučila, jak takoví lidé myslí a jak se s nimi musí jednat. No a pak mě věda možná naučila racionálnímu přístupu k finančnímu světu. Myslím, že právě na finance a medicínu jsou nejvíce iracionální pohledy. Jde přece jen o zdraví a o peníze. Vůbec to přitom nesouvisí se vzděláním – někdo může mít tři vysoké školy a má k investování daleko iracionálnější přístup než jiný člověk, který má jen základní školu.

Už si chci jenom hrát

Triapadesátiletý Libor Winkler se zcela vymyká standardním představám o tom, jak vypadá úspěšný burzovník. Žádný luxusní oblek, drahé hodinky a boty za desítky tisíc korun. Když říká, že ho neláká kupovat luxusní zboží a raději investuje, věřte mu každé slovo. Věřte mu i to, že vlastně ani přesně neví, kolik zatím vydělal: „něco kolem miliardy“ to prý bude. Proč to ostatně vědět? Stejně jsou všechny peníze v investicích a zítřka může být všechno úplně jinak. Působí zkrátka jako člověk, který si dokáže udržet zdravý odstup. Určitě mu v tom pomohly životní zkušenosti, jako když na začátku 90. let živil ze skromného vědeckého platu ženu a dvě malé děti. A možná i filozofie, která je jeho velkým koníčkem. Hlavně v mládí přečetl podle svých slov stohy filozofických spisů. „Jak říká Nietzsche, člověk toho má na sebe v mládí hodně naložit. Pojmenoval to jako období koně. Pak je období lva, kdy se musíte se vším poprat. A nakonec přijde období dítěte, kdy si už jen hrajete. Takže já už bych si teď chtěl hrát,“ říká s tím, že podnikání je vlastně taky hra.